

14 KLIMAGASSUTSLIPP

14.1 Generelt om beregningen

I denne utredningen er det gjort beregninger for tre alternative transformatorstasjoner; Plassering 1 (reinvestering), Plassering 2 (Refsdal nord) og Plassering 3 (Refsdal vest). Beliggenhet og nødvendig areal utgjør hovedforskjell mellom alternativene.

Det er også gjort beregninger på de ulike trasé alternativene for kraftledningen. De tre hovedalternativene er delt opp i ulike delstrekninger, som ved ulike sammensetninger danner hovedalternativene.

I foreliggende vurdering er alternativene vurdert opp mot hvert sitt 0-alternativ. 0-alternativet her er at det ikke etableres og bygges ny stasjon, det vil si at arealet står slik det er i dag. Det er gjort en beregning av klimagassopptak for areal knyttet til hvert 0-alternativ.

For datagrunnlag se vedlegg 5.

14.2 Metode

14.2.1 Systemgrenser, livsløpsfaser og miljøpåvirkningskategori

Systemgrensene i klimagassberegninger definerer hva som er inkludert i vurderingen og hva som holdes utenfor. Klimagassberegningene som er utført i denne KUn inkluderer arealbruksendringer for stasjonsområdene og ryddebelte for kraftledning. I tillegg er utslipp fra utbygging av de ulike bygningene på stasjonsområdet inkludert. Avhending av eksisterende kraftledningstrasé og stasjonsbygg er medtatt. Midlertidig arealbruk til riggområde, massehåndtering, massetak og mellomlager for masser er ekskludert.

Grønne celler i Tabell 14-1 markerer hvilke deler av prosjektets livsløp klimagassberegningen omfatter. Tabellen er en gjengivelse av modulene i NS 3720:2018 (Standard Norge, 2018). Materialproduksjon (A1-A3), transport av materialer til anleggsplass (A4) og utbygging (A5) er inkludert i beregningene av nyetablerte stasjonsbygg og kraftledning. Utbyggingsfasen omfatter de fleste aktiviteter knyttet til byggene på stasjonsområdene, med unntak av massehåndtering. Driftsfasen, slutfasen for materialene og sanering av eksisterende anlegg er ekskludert i beregningen for nye installasjoner. Klimagassutslipp knyttet til slutfasen av eksisterende kraftledning og stasjonsbygg er medregnet i A5.

Tabell 14-1. Grønne celler markerer hvilke faser klimagassberegningen omfatter for nybebyggelse. Oransje celler markerer fasene som er tatt med for eksisterende stasjonsbygg og kraftledningstrekk.

INFORMASJON OM LIVSLØPET																TILLEGGS- INFORMASJON UTOVER LIVSLØPET
Produktfase			Sammenstilling		Bruksfase							Slutfase				Etter endt levetid
A1	A2	A3	A4	A5	B1	B2	B3	B4	B5	B6	B7	C1	C2	C3	C4	D
Råmaterialer	Transport	Tilvirkning	Transport	Montering	Bruk	Vedlikehold	Reparasjon	Utskiftning	Renovering	Operasjonell energibruk	Operasjonell vannbruk	Demontering	Transport	Avfallsbehandling	Avfall til sluttbehandling	Gjenbruk/gjenvinning/ resirkuleringspotensial. Gevinst og belastninger utover systemgrensene

14.2.2 Verktøy og utslippsfaktorer

I denne klimagassvurderingen er en kombinasjon av beregningsverktøyene One Click LCA og Miljødirektoratets verktøy for arealbruksendringer benyttet. One Click LCA (versjon: 0.7.2, og database versjon: 7.6) (One Click LCA, 2022) er benyttet i klimagassberegningene for byggene på de ulike alternative transformatorstasjonene. Arealbruksendringsverktøyet fra Miljødirektoratet er benyttet for alle berørte arealer (Miljødirektoratet, 2022).

14.3 Forutsetninger og tilpasninger

14.3.1 Stasjonsalternativer

Klimagassutslippene fra bygninger for begge alternativer er beregnet i One Click LCA. For transformatorsjaktene er det benyttet IFC-modell hentet fra et tilsvarende Statnett-prosjekt. For transformatorsjakter med avvikende BTA i forhold til originalmodell er beregningen skalert og dermed tilpasset gjeldende transformatorsjaks BTA. For de andre byggene er det benyttet modulen Carbon designer i verktøyet One Click LCA.

Fundamentering av GIS-anleggene er ikke medtatt da det på nåværende tidspunkt ikke finnes informasjon om dette. For GIS-anlegget er selve bygningen medregnet, men ikke noe av de tekniske komponentene og høyspentutstyr.

14.3.2 Arealbruksendring

For arealbeslag i traséene er det benyttet en bredde på 40 m på nye traséer. Det er benyttet GIS-modelleringsverktøy for å hente ut arealer som beslaglegges. Areal for stasjonsområdene for begge alternativene er hentet fra GIS-kart.

Aktuelle arealbrukskategori for de ulike områdene er målt opp ved hjelp av Nibio sitt kartverktøy «Kilden». Kartet AR5 ble brukt som bakgrunnskategori.

For arealkategori «Åpen fastmark» er det benyttet «beite», da det i miljødirektoratets beregningsverktøy ikke finnes utslippsfaktor for «åpen fastmark». Det knyttes derfor noe usikkerhet til klimagassutslipp fra arealbruksendring for denne arealtypen.

Eventuell utvidelse eller oppføring av nye veier er ikke medtatt i beregningen.

14.3.3 Null-alternativ

I foreliggende vurdering er alternativene vurdert opp mot hvert sitt 0-alternativ. 0-alternativet her er at det ikke etableres og bygges ny stasjon og at kraftledningen ikke bygges, det vil si at arealet står slik det er i dag. Det er gjort en beregning av klimagassopptak for areal knyttet til hvert 0-alternativ.

14.4 Resultater

14.4.1 Alternativ plassering 1

Resultatet av etablering av ny stasjon for plassering 1 er gitt i Tabell 14-2. Den estimerte klimagasspåvirkningen for alternativ en er beregnet til 2 492 i tonn CO₂-ekv. I beregningen er stasjonsbygg og arealbruksendring medtatt, samt avhending av eksisterende stasjonsbygg på Refsdal samt ved Stolafossen.

Tabell 14-2. Oversikt over totalt klimagassutslipp for alternativ plassering 1 fordelt på livsløpsfasene materialproduksjon og transport til anleggsplass (A1-A4) og utbygging/arealbruksendring (A5). Avhending av eksisterende stasjonsbygg er inkludert i A5. Alle verdier er i tonn CO₂-ekv.

Alternativ plassering 1				
	A1-A3 [tonn CO ₂ -ekv]	A4 [tonn CO ₂ -ekv]	A5 [tonn CO ₂ -ekv]	Totalt [tonn CO ₂ -ekv]
Sum nye stasjonsbygninger	2 029	94	285	2 408
Arealbruksendring			84	84
Totalt utslipp alternativ plassering 1				2 492

14.4.2 Alternativ plassering 2

Resultatet av etablering av ny stasjon for plassering 2 er gitt i Tabell 14-3. Den estimerte klimagasspåvirkningen for alternativ en er beregnet til 2 526 i tonn CO₂-ekv. I beregningen er stasjonsbygg og arealbruksendring medtatt, samt avhending av eksisterende stasjonsbygg på Refsdal samt ved Stolafossen.

Tabell 14-3. Oversikt over totalt klimagassutslipp for alternativ plassering 2 fordelt på livsløpsfasene materialproduksjon og transport til anleggsplass (A1-A4) og utbygging/arealbruksendring (A5). Avhending av eksisterende stasjonsbygg er inkludert i A5. Alle verdier er i tonn CO₂-ekv.

Alternativ plassering 2				
	A1-A3 [tonn CO ₂ -ekv]	A4 [tonn CO ₂ -ekv]	A5 [tonn CO ₂ -ekv]	Totalt [tonn CO ₂ -ekv]
Sum nye stasjonsbygninger	2 001	94	284	2 379
Arealbruksendring			147	147
Totalt utslipp alternativ plassering 2				2 526

14.4.3 Alternativ plassering 3

Resultatet av etablering av ny stasjon for plassering 3 er gitt i Tabell 14-4. Den estimerte klimagasspåvirkningen for alternativ en er beregnet til 2 452 i tonn CO₂-ekv. I beregningen er stasjonsbygg og arealbruksendring medtatt, samt avhending av eksisterende stasjonsbygg på Refsdal samt ved Stolafossen.

Tabell 14-4. Oversikt over totalt klimagassutslipp for alternativ plassering 3 fordelt på livsløpsfasene materialproduksjon og transport til anleggsplass (A1-A4) og utbygging/arealbruksendring (A5). Avhending av eksisterende stasjonsbygg er inkludert i A5. Alle verdier er i tonn CO₂-ekv.

Alternativ plassering 3				
	A1-A3	A4	A5	Totalt
	[tonn CO₂-ekv]	[tonn CO₂-ekv]	[tonn CO₂-ekv]	[tonn CO₂-ekv]
Sum nye stasjonsbygninger	1 947	92	277	2 316
Arealbruksendring			137	137
Totalt utslipp alternativ plassering 3				2 453

14.4.4 Ny 420 kV kraftledningstrasé alternativer

Resultatet av klimagassvurderingen knyttet til hovedalternativene for etablering av ny kraftledning er gitt Tabell 14-5. Vurderingen er gjort for etablering av selve kraftledningen, men også arealbruksendring knyttet til ryddebelte. Den estimerte klimagasspåvirkningen for alternativene er gitt i tonn CO₂-ekv. Klimagassvurderingen viser at hovedalternativ 1 har størst påvirkning av klima, mens hovedalternativ 3a har minst klimapåvirkning.

Tabell 14-5. Oversikt over totalt klimagassutslipp for alle hovedalternativer for kraftledning trasé. Livsløpsfasene Materialproduksjon og transport til anleggsplass (A1-A4) og Utbygging (A5). Alle verdier er i tonn CO₂-ekv.

Hovedalternativ 1	Totalt A1-A5 [tonn CO₂-ekv]
Standard mastepunkt	6 070
Arealbruksendring ryddebelte	27 244
Totalt utslipp hovedalternativ 1	33 315
Hovedalternativ 2a	Totalt A1-A5 [tonn CO₂-ekv]
Standard mastepunkt	6 017
Arealbruksendring ryddebelte	25 998
Totalt utslipp hovedalternativ 2a	32 016
Hovedalternativ 2b	Totalt A1-A5 [tonn CO₂-ekv]
Standard mastepunkt	6 362
Arealbruksendring ryddebelte	25 274
Totalt utslipp hovedalternativ 2b	31 636
Hovedalternativ 3a	Totalt A1-A5 [tonn CO₂-ekv]

Standard mastepunkt	5 461
Arealbruksendring ryddebelte	15 922
Totalt utslipp hovedalternativ 3a	21 383
Hovedalternativ 3b	Totalt A1-A5 [tonn CO₂-ekv]
Standard mastepunkt	5 779
Arealbruksendring ryddebelte	17 058
Totalt utslipp hovedalternativ 3b	22 837
Eksisterende stasjon og kraftledning	A5 [tonn CO₂-ekv.]
Hove-Refsdal	48 462
Sogndal-Hove	129 074
SUM	177 536

14.4.5 Sammenligning stasjonsalternativer

Siden stasjonene vurderes å etableres med ulike plasseringer er det valgt å beregne ulike 0-alternativ for stasjonsalternativene. Arealtypene er vist i vedlegg 5.

Null-alternativet for alternativ 1 (reinvestering) gir lavest klimagassutslipp knyttet arealbruksendring. Dette er fordi området allerede er tatt i bruk, og dermed blir større deler av tomte ikke en reell endring. Alternativ 3 for plassering gir det største klimagassutslippet knyttet til arealbruksendring.

Samlet vurdering viser at alternativ 3 gir det minste klimagassutslippet når etablering av nye stasjonsbygg medtas. Forskjellen mellom alternativ 1 og 2 er marginal, og med usikkerhetene knyttet til tidligfase er forskjellen på dette stadiet neglisjerbart.

Tabell 14-6. Sammenstilling av virkninger på klimagassutslipp for alternative stasjonsplasseringer.

Vurderinger		Nullalternativet [tonn CO ₂ -eq]	Plassering 1 (reinvestering) [tonn CO ₂ -eq]
Endringer i klimagassutslipp	Nedbygging av karbonrike arealer	-8	84
	Nye bygninger		2 304
	Avhending av eksisterende bygg		104
Samlede endringer i klimagassutslipp	Kvantum og beskrivelse	-8	2 492

Vurderinger		Nullalternativet [tonn CO ₂ -eq]	Plassering 2 (Refsdal nord) [tonn CO ₂ -eq]
Endringer i klimagassutslipp	Nedbygging av karbonrike arealer	-29	147
	Nye bygninger		2 275
	Avhending av eksisterende bygg		104
Samlede endringer i klimagassutslipp	Kvantum og beskrivelse	-29	2 526

Vurderinger		Nullalternativet [tonn CO ₂ -eq]	Plassering 3 (Refsdal vest) [tonn CO ₂ -eq]
Endringer i klimagassutslipp	Nedbygging av karbonrike arealer	-27	173
	Nye bygninger		2 211
	Avhending av eksisterende bygg		104
Samlede endringer i klimagassutslipp	Kvantum og beskrivelse	-27	2 488

14.4.6 Usikkerheter

Foreliggende beregninger er utført på bakgrunn av datagrunnlaget som er tilgjengelig på nåværende tidspunkt. Begrenset og usikkert datagrunnlag samt antakelser gjør at resultatene er usikre og vil endre seg når prosjektet skal detaljprosjekteres. Det antas likevel at beregningene er representative for utbyggingen og gir et godt bilde av klimagassutslippene som kan forventes i prosjektet.

14.5 Oppsummering og rangering

Foreliggende klimagassberegning er utført for tre ulike alternative stasjonsplasseringer. Det er noe ulikheter i stasjonsbyggenes størrelse. Det er også forskjell på type areal stasjonene plasseres på.

Lavest totale klimagassutslipp med 2 488 tonn CO₂-ekv. oppnås ved å velge alternativ 3 Refsdal (vest).

Beregningene viser at området og stasjonsområdets størrelse påvirke klimagassutslippet. Dersom omfanget reduseres, vil også mest sannsynlig det totale klimagassutslippet reduseres.

Klimagassvurderingen viser at etablering av kraftledningstrasé alternativ 3a gir minst utslipp av klimagasser. Den største forskjellen i påvirkningen av kraftledningsalternativene er knyttet til arealtype der ryddebelte skal etableres. I dette område er det mindre skog som nå fungerer som et karbon lager, men som også vil ta opp karbon frem i tid. Alternativ 3a er også det korteste strekket og har derfor mindre klimagassutslipp knyttet til etablering av kraftledningen.

Beregningene er utført i tidligfase, noe som tilsier at det er usikkerheter knyttet til datagrunnlaget. Resultatet vil derfor kunne endre seg ettersom detaljnivået på prosjekteringen øker. Det antas likevel at beregningene er representative for utbyggingen, og viser hvor de store forskjellene ligger og hvor klimagassreducerende tiltak har størst effekt.

Tabell 14-7. Rangering av ny 420 kV kraftledning, alle alternativer.

Fagtema	0-alt.	Alternativ 1	Alternativ 2a	Alternativ 2b	Alternativ 3a	Alternativ 3b
Klimagassutslipp	1	6	5	4	2	3
Begrunnelse		Totalt utslipp klimagass 33 315 tonn CO2-ekv.	Totalt utslipp klimagass 32 016 tonn CO2-ekv.	Totalt utslipp klimagass 31 636 tonn CO2-ekv.	Totalt utslipp klimagass 21 383 tonn CO2-ekv.	Totalt utslipp klimagass 22 837 tonn CO2-ekv.

Tabell 14-8. Sammenstilling av virkninger på klimagassutslipp for alternative stasjonsplasseringer.

Fagtema	0-alt.	Transformatorstasjon alternativ 1 (reinvestering)	Transformatorstasjon, alternativ 2 (Refsdal nord)	Transformatorstasjon alternativ 3 (Refsdal vest)
Klimagassutslipp	1	3	4	2
Begrunnelse		Samlede endringer i klimagassutslipp på 2492 tonn Co2-ekv.	Samlede endringer i klimagassutslipp på 2526 tonn Co2-ekv.	Samlede endringer i klimagassutslipp på 2488 tonn Co2-ekv.